

Feest vieren in de kerk
 Lezing op Monumentendag
 Dorpskerk, 14 september 2019

Indeling van de lezing:

1. titel van de lezing
2. wat is feest vieren?
3. feest vieren in de Middeleeuwen
4. feest vieren na de Reformatie/Reductie
5. feesten in de 19de eeuw en later
6. vieren in de Dorpskerk nu (na WO II)

1. De titel 'feest vieren in de kerk'

Bij eerste overleg tussen het Historisch Platform Haren en mijn persoon werd voorgesteld mijn lezing de titel 'De Kerk als Plek van Plezier' mee te geven. Ik heb toen een andere titel voorgesteld, omdat ik de oorspronkelijke aanduiding enigszins ondeugend vond klinken. Het ligt wel erg dicht bij 'de kerk als huis van plezier'.

2. Wat is 'feest vieren'?

Niettemin is de kerk wel een plek waar vaak plezier beleefd is en waar nog steeds gevierd wordt. Maar wat is plezier met betrekking tot een feest? En dan in de kerk? Het is – zou je kunnen zeggen – geritualiseerd plezier. Het is plezier binnen een bepaald kader – een feest vanwege de datum op de liturgische kalender, vanwege een bijbels verhaal of om een heilige te gedenken. Het is ook een feest waarop het plezier langs de vaste lijnen van de liturgie loopt. Het wordt – bij wijze van spreken – gekanaliseerd. Niet zelden werd in vroeger tijden zo'n liturgisch geordend feest gevolgd door een min of meer wanordelijk feest, waarbij het plezier alle kanten op spatte. Wij kennen nog altijd de uitdrukking 'kerk en kroeg'. Met name op het platteland kwam je die twee lokaliteiten vaak paarsgewijs tegen. Menig feest begon in de kerk en eindigde in de kroeg. Het verschil tussen een sacraal feest en een profaan festijn was daarom vaak niet zo groot, als wij ons nu voorstellen. En misschien geldt dat ook wel weer voor onze tijd. Veel feesten die niet in de kerk plaats vinden hebben een sacraal karakter. En in de kerk hebben we tegenwoordig ook hapjes en drankjes na afloop van een bijzondere gelegenheid. Vaak in het aanpalende Ons Centrum en soms in de sacrale ruimte zelf, de kerk.

3. Feest vieren in de Middeleeuwen

In de 12de eeuw werd de Dorpskerk gebouwd. Eerst het koor, dat in een eenvoudige maar fraaie en tot in de details uitgewerkte stijl werd verwerkt. De stijl doet denken aan die van de Cisterciënzers, die niet alleen in de buurt machtige abdijen hadden maar dichtbij een vrouwenconvent: de abdij van Essen. Dat heeft aanleiding gegeven voor allerlei speculaties over een bijzondere band tussen de Dorpskerk en Essen. Historische aanwijzingen zijn daarvoor niet¹. Haren was een min of meer zelfstandige nederzetting van hutjes en kleine boerderijtjes rond de stenen kerk op het hoogste punt van de Hondsrug. We weten het niet, maar het is goed mogelijk dat er ook een herberg is geweest. De herberg diende om reizigers onderdak te bieden – een godgevallig werk. En het was de plek waar men samenkwam voor

¹ H.R. Aiking, *Speurtocht door de zeven poorten van Harens oude kerk*, Zaandam 2008, blz. 21-27

de rechtspraak en voor het bestuur – al even rechtschappen dus. Dat de herberg ook de plek was van de uitspattingen en de drinkgelagen, zien wij vaak als een tegenstelling met ‘kerk’. Die tegenstelling was er in de Middeleeuwen niet. Feesten in de sfeer van familie en gezin begonnen in de kerk. Een kind werd gedoopt in de grote stenen doopvont die toen aan het westeinde van de kerk stond². De mannelijke verwanten – de vrouw lag nog in het kraambed – begaven zich daarna een deur verder voor een kroes of wat bier. Er zijn allerlei volksverhalen over pas gedoopte kinderen die vergeten werden en uren in het stro op de herbergvloer of in een wagen lagen te huilen. Een paar werd getrouwd – niet zoals nu in een kerkdienst met alles erop en eraan. Na het opstellen van de huwelijksakte – de pastoor was ook notaris; alles ging in een moeite – trok het paar gevolgd door hun familieleden naar de scheiding tussen schip en koor. Daar werden ze door de pastoor gezegend en klaar was het trouwen. Uiteraard werd ook die ceremonie gevolgd door een vrolijke bijeenkomst met veel geestrijk vocht in de herberg.

Nu we het toch over deze plek in de kerk hebben; daar valt nog meer over te zeggen. Nadat zo’n halve eeuw het huidige koor als dorpskerk voor Haren had gefunctioneerd, werd daar het schip aan toegevoegd.³ Van een kapelachtige constructie die alleen voldeed voor het lezen van de mis die dan door de dorpelingen op eerbiedige kon worden gevolgd, kwam er een parochiekerk die aan een volwaardig liturgisch leven plaats kon bieden. De overgang van schip (het nieuwe gedeelte) naar het koor (het oudere gedeelte) wordt overhuifd door de zogenaamde triomfboog. Het koor was de plek waar het altaar stond. Op het altaar stond de tabernakel, waarin de geconsacreerde hostie werd bewaard. Naar de theologie van de Middeleeuwen en in toenemende mate naar het besef van de gelovigen, waren daarmee koor en altaar de ruimte waarin de Heer zelf woonde⁴. Het koor mocht daarom door niemand worden betreden dan door de pastoor en de koster. Het schip was de ruimte voor de leken. Op gezette tijden verliet de Heer in de gedaante van de gewijde hostie de altaarruimte om een rondtocht door de kerk en door het dorp te maken. Juist in de eerste eeuw van het bestaan van onze Dorpskerk kwam het gebruik van dergelijke processies op. Nadat de processie rond was getrokken en weer terugkwam in de kerk, werd de hostie met grote plechtigheid teruggebracht naar het altaar. Zo’n processie werd vergeleken met een triomftocht: het wordt zichtbaar gemaakt dat de Heer koning is over de kerk en het dorp. Zijn terugkeer in de kerk is het hoogtepunt. De boog hierboven heet daarom ‘triumfboog’. Ook zo’n processie werd gevolgd door een groot feest, op straat, in de huizen en in de herberg. Onze plaatsgenoot Ger van der Werf heeft een heel proefschrift gewijd aan de processies die op Palmzondag – een week voor Pasen dus- gehouden werden⁵. Geen feest, zouden wij nu zeggen, maar daar keek men in de Middeleeuwen anders tegenaan. Het was een feest, dat met ernst en uitbundigheid gevierd werd. Want de weg van het geloof werd op symbolisch wijze nagelopen: van de dood naar de opstanding, vanuit het lijden naar de toekomst in de stad van de vrede, het hemelse Jeruzalem. Het was geen feest in de zin van ongebreideld ‘plezier maken’. Maar wel een vieren van de existentiële laag van het leven achter Jezus aan, met God, in de Kerk.

² Justin E.A. Kroezen, *Mis! Middeleeuwse kerkinterieurs in Groningen en Ostfriesland*, Bedum 2012, blz. 21

³ H.R. Aiking, op. cit. Blz. 31-36

⁴ Johan te Velde, *Het verhaal van het altaar, een dynamisch fenomeen in de Christelijke liturgie*, Antwerpen 2013, blz. 74-77

⁵ Ger van der Werf, *Laus sonet ista Deo*, Netherlands Studies in Ritual and Liturgy, Groningen 2018

Vakanties kenden de Middeleeuwen niet. Zij hadden daar ook geen behoefte aan, omdat er veel feesten en heiligendagen op de kalender stonden. En iedere aangemerkte dag was een vrije. Kermislui trokken rond om op die dagen hun acrobatische, magische en/of medische kunsten te vertonen. Als het gaat om 'feest vieren in de kerk' sprong carnaval eruit. Het woord heeft te maken met 'caro' (vlees) en 'levare' (wegnemen). Het was en is het feest voor de vasten, de dagen waarop je voorlopig voor het laatst vlees mag eten. Net als nu in Brabant en Limburg was het vooral een feest van 'omgekeerde verhoudingen'. Wie het normaal gesproken voor het zeggen had, werd voorwerp van spot. En wie onderin de hiërarchie zat, mocht met Carnaval ongestraft de draak met zijn meerderen steken. Dat gold in het bijzonder voor de kerk. We weten dat op veel plaatsen in de late Middeleeuwen het volk een ezel de altaarruimte injoeg. Om het vervolgens op een schateren te zeten, als pastoor en koster het beest eruit probeerden te jagen. De gebeden in de dienst die anders met een vroom 'amen' werden beantwoord, riepen met Carnaval een collectief 'iaa' op van de beminde gelovigen. En waar het volk de kans kreeg, werden de kerkedienaren op een wagen met mest gezet en rondgereden door stad of dorp. Die hadden dan geen ander verweer dan de mest naar het joelende publiek te gooien. Het uitgooien van confetti vanaf de carnavals-praaiwagens schijnt daar nog aan te herinneren...

4. Feest vieren na de Reformatie/Reductie

Het verschijnsel 'Reformatie' in de 16de eeuw had betrekking op de kerkorganisatie. Heel eenvoudig gezegd: de kerk werd ge – her- organiseerd volgens de principes die men aan de Bijbel meende te ontleen. Wij zijn geneigd te denken dat die reformatie een enorme omwenteling in de kerken is geweest. In feite was er meer continuïteit dan discontinuïteit. Zeker geldt dat voor Stad en Ommelanden. Men bezocht hetzelfde kerkgebouw, zij het dat alle aandacht nu gericht was op de preekstoel in het schip en niet meer op het altaar in het koor. De schilderijen waren verdwenen onder de witkwest maar verder was er weinig in het interieur veranderd. En de eredienst was voortaan in het Hollands, niet meer in het Latijn. De preek was het belangrijkste onderdeel. Daarin werd woord voor woord een Bijbelpassage verklaard, maar er was ook aandacht voor het praktische leven. Want dat betekende 'Reformatie' ook: de herordening van het publieke leven. Veel meer dan daarvoor probeerden kerk en overheid in gezamenlijkheid de zeden van de bevolking in hun greep te krijgen. Of beter gezegd: de zedeloosheid te bestrijden. Feesten op de heiligendagen werden afgeschaft. Evenals het Carnaval. Nog de hele 17de en 18de eeuw door fulmineerden predikanten tegen het Sinterklaasfeest. In de kerk werd het dus een stuk ernstiger. Maar binnen het kader van de ernst was er toch feest in de kerk: de viering van het Heilig Avondmaal. Plechtig, ingetogen, maar onmiskenbaar vreugdevol voor de deelnemers. Op de eerste Kerstdag, de eerste Paasdag, de eerste Pinksterdag en op een zondag in de herfst begaven de volwassenen van de gemeente zich naar het koor van de kerk. Dat was de Groningse wijze van vieren. Daar werd de gemeenschap met Christus gevierd door uit handen van de predikant het avondmaalsbrood te ontvangen en uit handen van de diaken een slok van de communiewijn. Daarbij werden – anders dan in de rest van de Nederlanden – liederen gezongen. In het Duits, nota bene, zoals *O Lamm Gottes Unschuldig* en *O Gott, der unser Vater bist*. Wie Gronings spreekt, heeft geen moeite met Duits⁶!

⁶ J. Luth, "Duitse koralen inde Nederlandse eredienst", lezing in de Grote Kerk van Emden, 2016

Op plekken waar op deze feestdagen kermissen werden gehouden, werden de avondmaalsvieringen soms een of twee weken verschoven. De kerkenraad vond publiek plezier en het Heilig Avondmaal niet met elkaar verenigbaar. Voor zover ik kan nagaan, is dat in Haren nooit gebeurd. Dus: of de kerkenraad nam het niet zo nauw of er kwamen hier vrijwel nooit kermissen. Het andere sacrament, de Doop, gaf aanleiding tot uitbundiger feest vieren. Kerkdiensten werden in dit tijdvak in dorpskerken niet alleen op zondag maar ook op woensdagmiddag en soms ook op vrijdag gehouden. De meeste kinderen werden gedoopt in de eerste dienst na hun geboorte. Voor de familie was het bijzonder plezierig, als die kerkdienst op een doordeweekse dag viel. Dan kon er na afloop uitgebreid gevierd worden, bijvoorbeeld in de herberg naast de kerk. Ook de Harener Dorpskerk had zo'n uitspanning naast de deur! Was de Doop op zondag, dan hield de kerkenraad streng toezicht en moesten de feestelijkheden een stuk zuiniger zijn. Om diezelfde reden trouwden de meeste paartjes in de dienst op dinsdag of woensdag⁷. Anders dan tegenwoordig werd voor een huwelijksinzegening geen aparte dienst gehouden. Dat gebeurde in de dienst van de gemeente, na de preek, binnen het doophek. Ondeugend detail: het basement van de preekstoel!

Na afloop van al die ernst in de kerk werd er uitbundig gevierd, in de herberg of in het ouderlijk huis van de bruid.

Naast zulke kerkelijke feesten waren er ook openbare feestelijkheden. Die hielden vrijwel altijd verband met het sluiten van vrede na oorlog, zoals de vrede van Westfalen in 1648 – voor ons het einde van de 80 jarige oorlog – of met belangrijke gebeurtenissen rond de Stadhouder. In de notulen van de kerkenraad en andere bronnen heb ik niets kunnen vinden n.a.v. vredessluitingen. Wel in verband met de verjaardagen van de stadhouders Willem IV en Willem V. Bij hun ambtsaanvaarding in resp. 1747 en 1751 waren aanleidingen tot uitbundig vuurwerk, luiden van klokken, drinkgelagen en opstootjes. Datzelfde gebeurde in 1787, toen Willem V na verdreven te zijn voor de Patriotten naar Den Haag terugkeerde en zijn ambt van stadhouder weer op zich nam. In de stad wachtte de meute niet tot de klokkenluiders de touwen in de Martinitoren ter hand namen; ze gingen zelf 'de klokken trekken'. Er werd flink gedronken en het grootste plezier was het ingooien van de ruiten van de huizen van patriottische burgemeesters. Blijkens een verslag in de Groninger Courant ging het op 6 maart 1788 op de verjaardag van Zijne Doorluchtige Hoogheid er weer wild aan toe, ook in Haren⁸. In verschillende plaatsen in Nederland probeerde men voor de jeugd een onschuldiger vermaak te organiseren: een avondje psalmzingen in de kerk. Met begeleiding van het orgel maar ook van allerlei andere 'toeteraars' uit het dorp zong het jongvolk vrolijk de ene psalm na de andere. Ongetwijfeld om daarna alsnog naar het bier en de brandewijn te grijpen⁹. Blijkens het nieuwsbericht uit de Groninger Courant ging het zo in Winschoot. In Haren bleef het kennelijk bij de vrolijkheid buiten de kerk.

Maar vergis u niet: na zulke uitbarstingen trad niet alleen de overheid streng op. Ook de kerkenraad wist precies wie zich te buiten was gegaan en beraadde zich of ook de kerkelijke tucht niet moest worden toegepast.

⁷ G.D.J. Schotel, *De Openbare Eredienst der Nederl. Herv. Kerk in de 16de, 17^e en 18de eeuw*, Leiden, blz. 373

⁸ Groninger Courant, 13 maart 1788

⁹ F. Brand (red), *Joannes de Mol, predikant-fabrikant uit de 18de eeuw*, Zaltbommel, 1974, blz. 74-77

5. Feest vieren en gedenken in de 19de eeuw en later

De 19de eeuw staat over het algemeen bekend als een ‘gezapige tijd’ en dat is niet helemaal ten onrechte. Natuurlijk gebeurde er wel dingen, grote zelfs, maar die speelde zich ver weg van de levens van gewone mensen af. Dat wil zeggen: in Nederland. De geschiedenis ook van de gewone mens, was in Duitsland, Engeland en Frankrijk een stuk opwindender dan hier. En dat betreft ook Haren. Er was af en toe paardenmarkt in de Kerkstraat, maar die was altijd op woensdag of op vrijdag. Die interfereerde dus niet met het kerkelijk leven. Het aantal avondmaalsvieringen werd teruggebracht tot drie per jaar in plaats van vier. En die verloren ook veel van hun feestelijke karakter, omdat vanaf ca. 1771 de vieringen op de Hollandse manier plaats vonden: aan een lange tafel die in het gangpad werd opgesteld, waar de gemeente achter elkaar in groepen van zo’n 30 avondmaalsgangers plaats namen¹⁰. Niet lang na dat jaar werd de preekstoel verplaatst naar de huidige plek en werd het koor bij de kerkruijmtte getrokken. De ruimte werd propvol gezet met banken en dat maakte de aanblik van het interieur van de Dorpskerk er ook niet vrolijker op.

De doop van een jonggeborene gaf, net als vroeger, aanleiding tot een feestje, maar dat gebeurde meestal niet meer in de herberg of het café. Langzaamaan werd het gezin de hoeksteen van de samenleving en in die kring werden dus ook de feestjes gevierd. Trouwen moest vanaf 1811, toen door Napoleon de Burgerlijke Stand werd opgericht, in het gemeentehuis. Het mocht niet meer in de kerk; eventueel kon burgerlijk trouwen gevolgd worden door de inzegening door de predikant. Dat zorgde met name in Groningen voor een geweldige dip in het aantal ‘kerkelijke huwelijken’: bijna niemand nog ging na het gemeentehuis ook nog naar de kerk¹¹. Pas in de tweede helft van de 19de eeuw zou een huwelijksinzegening weer in zwang komen. Mede om die reden verdween op veel plaatsen, ook in Haren het verschijnsel van de doordeweekse dienst. Geen pasgetrouwde paartjes meer wekelijks op de kerkstoep, gevolgd door een vrolijk feest.

Wat wel gebeurde was aandacht door de geschiedenis van Nederland. Koning Willem I en zijn opvolgers vonden dat er gewerkt moest worden aan nationaal bewustzijn en aan goede burgerzin en de kerk was daarbij een belangrijk instrument. Zo laten de kerkenraadsnotulen lezen dat op verzoek van de Synode in de kerkdienst van 27 januari 1879 uitgebreid aandacht werd besteed aan het feit dat 300 jaar geleden de Unie van Utrecht tot stand was gekomen¹². Ds. Roessingh spreidde waarschijnlijk veel van zijn geleerdheid ten toon om het belang van de unie voor kerk en staat duidelijk te maken. Maar of dat nu zo feestelijk was ...? Wel feestelijk is dat de kerkenraad – we zijn dan al weer een eind verder in de tijd - op 7 september 1931 besloot dat voortaan voorafgaand aan de kerkdienst orgelspel zou klinken. Organisten kregen dus de gelegenheid om voor de liturgie dus al hun registers open te trekken¹³.

Tussen haakjes: in dezelfde vergadering maakte de kerkenraad een einde aan een nogal curieus gebruik: bij een doopdienst mochten gemeenteleden na afloop geen muntstukken meer in het doopwater gooien. Ik vermoed dat die muntstukken een aanvulling op de

¹⁰ Resolutieboek van de Burgemeesters en de Raad van de Stad Groningen, maart 1771

¹¹ Th. Delleman, *Hij huwt de mensen aan elkander, over de liturgische viering van de huwelijksluiting*, Aalten 1971, blz. 154

¹² Notulen Kerkenraad der Hervormde Gemeente Haren, 23 januari 1879

¹³ Notulen Kerkenraad der Hervormde Gemeente Haren, 7 september 1931

diaconiecollecte was en het inwerpen – alsof het de Trevifontein in Rome betrof – moet een vrolijke boel zijn geweest. Maar nee, na september 1931 niet meer.

In de tweede helft van de 19de eeuw kwam een enorm verenigingsleven tot bloei. Ook in kerkelijk Haren. Er werden vele oprichtingen en jubilea in de Dorpskerk gevierd, die in de pers steevast werd aangeduid als “De Nederlandsche Hervormde Kerk”. Ik maak een selectie uit de veelheid aan verenigingen en andere organisaties.

Een van de oudsten is de Zondagsschool. Een oprichtingsdatum heb ik niet kunnen vinden; de kerkenraadsnotulen reppen er niet van. Op de Tweede Pinksterdag 1896 werd in Haren het Noordelijk Zendings- en Zondagsschoolfeest gehouden, niet in de kerk maar in de tuin van de Familie Meddens, Huize Voorveld aan de Rijksstraatweg¹⁴. De Harense Ds. Van de Vegt spreekt daar, blijkens een artikel uit het Nieuwsblad van het Noorden vol vuur over de zondagsschool voor een gehoor van ruim 2000 belangstellenden¹⁵. Waarschijnlijk werd de Harense Zondagsschool al daarvoor gesticht. Dat betekent dat een flink deel van de Harense schooljeugd van het einde van de 19de eeuw tot 1937 jaarlijks het Kerstfeest op de Tweede Kerstdag in de Dorpskerk vierde, compleet met sinaasappel, boekje van Van der Hulst en een beker chocolademelk. Vanaf dat jaar werd het kinderkerstfeest in Ons Centrum en later ook in de Tuindorpschool gehouden.

Op 2 maart 1894 vierde de Jongelingsvereniging Timotheüs van de Hervormde Gemeente Haren zijn 8-jarig bestaan in de Dorpskerk. Een feest dat voornamelijk leek te bestaan uit redevoweringen van praeses en secretaris en gezamenlijk zingen¹⁶.

Het Nieuwsblad van het Noorden, uitgave van 20 mei 1948, vertelt ons dat de Hervormde School een eigen gebouw kreeg op 19 mei 1948. De plechtigheid was in de Dorpskerk, gevolgd door een zangspel door de kinderen in Ons Centrum¹⁷. Voor de bouw van de school aan de Oude Brinkweg was men niet over een nacht ijs gegaan. Op 14 november 1947 was de eerstesteenlegging, voorafgegaan door een plechtige kerkdienst o.l.v. Ds. Bijl. In de dienst zong een koor van schoolkinderen¹⁸.

6. Feest vieren in de Dorpskerk sinds de Tweede Wereldoorlog

Een beetje gechargeerd zou je kunnen zeggen dat in de 19de eeuw de samenleving in de kerk trok: ze werd, keurig, fatsoenlijk, gezapig. Maar al lang voor de oorlog begon de uittocht: de samenleving wierp de banden van kerk en godsdienst langzaam maar zeker af en emancipeerde zich. Ook de opkomst van bijvoorbeeld het Gereformeerde volksdeel kun je zo interpreteren: als emancipatie van de (gereformeerd-) gelovige mens ten opzichte van de (Hervormde) kerkinstituut. Vooral na de Tweede Wereldoorlog bleek hoe kerk en samenleving niet meer samenvielen. De bevrijding van Haren op 15 april 1945 werd natuurlijk gevierd. Er zal ook in de kerkdienst uitgebreid aandacht aan zijn besteed, maar in de annalen kan ik daar weinig van terugvinden. Bij terugkeer van de klok van de Dorpskerk werd aan de schooljeugd het gedicht *De ballade van de Kerkklok* van Lidy van Eysselstijn¹⁹ uitgereikt. De dichteres was actief geweest in het verzet en had het gedicht gemaakt ter gelegenheid van de wegvoering van de klok. Wel staat in de kerkenraadsnotulen van maart

¹⁴ Mondelinge informatie van dhr. Eppo van Koldam

¹⁵ Het Nieuws van den Dag, 7 juni 1896

¹⁶ Nieuwsblad van het Noorden, 4 maart 1894

¹⁷ Nieuwsblad van het Noorden, 20 mei 1848

¹⁸ Nieuwsblad van het Noorden, 14 november 1947

¹⁹ Digitale Bibliotheek voor de Nederlandse letteren, artikel ‘Lidy van Eysselstijn’

1946 dat een comité was opgericht voor de eenjarige herdenking van Harens bevrijding en dat er in de Dorpskerk een dankdienst zal zijn²⁰.

Na de oorlog werd de Dorpskerk het decor van de jaarlijkse 4 mei herdenking: eerst de kranslegging voor de kerk, daarna de plechtigheid in de kerk. Geen feest, maar wel bedoeld als opmaat tot het bevrijdingsfeest op de volgende dag.

Zo langzamerhand werd het gewoon om niet-kerkelijke feesten, mits met een passende aanleiding en in gepaste vorm, in de Dorpskerk te houden. In 1990 werd de Stichting Dorpskerkconcerten Haren opgericht, die jaarlijks een vijftal concerten in de kerk organiseert en speciaal jong talent op weg naar het concertpodium wil ondersteunen. Muziekfeesten dus.

Jubilea worden soms in de kerk gevierd en een enkele keer wordt er een koninklijke onderscheiding uitgereikt, zoals aan onze oud koster Cas Eitens in 2014.

Boekpresentaties vinden hier plaats met een hapje en een drankje na.

Een groots kerkelijk feest was de her-inwijding van de Dorpskerk op Pinksteren 2015. De Hervormde Gemeente had de Kerkboerderij gesloten en de Dorpskerk, binnen de grenzen van het historisch verantwoorde, heringericht. Dat was een kerkdienst waarin alle liturgische registers werden open getrokken, waarna de gemeente aan de koffie, de borrel en de broodjes ging.

Ik eindig met de verbinding te leggen met het begin van mijn verhaal: de aanvang van de Dorpskerk. Gebouwd werd zij als Sint Nicolaaskerk. De laatste jaren is de naam Nicolaikerk weer enigszins ingeburgerd geraakt. De heilige van die naam is namelijk weer teruggekomen. Sinds november 2014 neemt hij voor een dag na zijn inkomst in ons dorp zijn intrek in dit godshuis en ontvangt er kinderen. Dan is het hier een drukte van belang met de goedheiligman op zijn troon, zwarte piet en vele, vele kinderen. Preekstoel en orgel torenen dan statig uit boven de tafels met cadeautjes en de pepernotenautomaat. Kerk en samenleving zijn even samen, alsof er geen secularisatie bestaat.

Ik dank u voor uw aandacht!

²⁰ Notulen Kerkenraad der Hervormde Gemeente Haren, 30 maart 1946